

Fal

vid sång- och musikfesten i Ekenäs

den 12 juni 1898,

af

Karl T. Oljemark.

Medborgare och medborgarinnor!

Det århundrade, som snart nalkas sitt slut, har i många afseenden varit en väckelse för vårt folk. Krafter, som tidigare slumrat på djupet, hafva under detsamma blifvit bragta i dagen, och det arbete, som genom dem utförts, har gifvit rika skördar så väl på den andliga som på den materiella odlingens fält.

För det släkte, som såg det 19:de århundradet gry öfver vårt land, tedde sig framtiden alt annat än ljus och hoppfull. En allmän osäkerhet var rådande i sinnena; ingen visste, hvad morgondagen kunde bära i sitt sköte.

»Man väntade på bättre tid, — och så bröt kriget ut.»

Kriget kom år 1808, då Finland lösryktes från Sverige. Vårt folks öden länkades in på nya banor, hvilka tyktes leda mot en ljusare framtid än man i början vågat hoppas. Finlands folk hade blifvit upphöjdt bland nationernas antal, och det gälde nu för detsamma att själf öfvertaga ledningen af sin framtida utveckling.

Smärtan öfver skilsmässan från det gamla moderlandet var dock i början stor. I mera än sex århundraden, säger en af våra häfdatecknare, hade Finland sida vid sida med Sverige genomgått än lyckliga än hårda öden. Svenska missionärer hade först predikat kristendomen i våra bygder. Svensk lag och svenskt samhällsskick hade hos oss vunnit rotfäste, och därmed hade följt aktning för människans rätt och en urgammal allmogefrihet. Det svenska språket hade för oss blifvit ett mäktigt bildningsmedel och en föreningslänk mellan Finland och det öfriga Europa. Alla dessa band skulle nu sönderslitas. Det var därför ej underligt, om en allmän afmattning under tiden närmast efter skilsmässan inträdde på de flesta områden. Känslan att man hade ett fosterland att arbeta för låg ännu och slumrade. Den behöfde kraftigt väckas för att komma till fullt medvetande af sig själf, och den blef äfven väkt af vår store skald Runeberg. Med siareblick skådade han in i framtiden på samma gång han förde tankarna tillbaka till det förgångna. Han besjög i sin diktning, huru vårt folk tidigare hade gjort stora upptrifningar, huru detsamma utstätt lidanden och umbäranden.

»Det var Finlands kamp han sjöng om, fosterlandets sista strid, våra segrars, våra sorgers och vår äras gyllne tid.»

Ett folk, som hade utstätt

sådana pröfningar, kunde ej gå under. Det måste hafva en framtid, liksom det haft en forntid. Det gälde endast för detsamma att taga vara på denna framtid och att med mod och förtröstan arbeta för att göra den så ljus som möjligt.

Det var sålunda en mäktig väckelse, som genomgick Runebergs diktning, och den förklingade icke ohörd, utan fann gensvar i många hjärtan. Det utsäde skalden sått begynte småningom gro i sinnena. Det slog rot och spirade upp i kraftiga plantor, hvilka snart skulle utveckla blad och blommor. En sådan blomningstid var särskildt våren 1848, då »Vårt land» blef vår folksång. Det var det stora frihetsåret. Genom Europas länder gick då en mäktig frihetsrörelse, af hvilken svaga svallvågor nådde fram äfven till Finlands kuster. Fosterlandskänslan framträdde då hos oss kraftigare än någonsin förr. Den hade nu vaknat till klart medvetande i tusendens bröst, den hade fått sig ett fullkomligt uttryck i sången »Vårt land», och den hade tolkats i hänförande ordalag af Fredrik Cygnaeus på florafesten den 13 maj, hvilken vi särskildt nu, när femtio år sedan dess gått tillända, ha anledning att minnas.

Vi kunna sålunda säga, att fosterlandskänslan i århundradets midt var vaken i vårt land. Den var tillika lefvande och varm och bildade grundlaget till det rika kulturarbete, som här snart skulle uppspira och blomstra, då friskare vindar begynte blåsa från höjderna. Men nere i de djupa dalarna rådde ännu mörk natt. Okunnighetens mörker låg som ett svart dok öfver dem och hindrade utvecklingen af hvarje friskare och rikare andligt lif. Den stora massan af folket hade knappast någon känning af de kraftiga impulser, som hos oss framträdde i århundradets midt. Den lefde sitt lif, oftast obekymrad af de högre kraf, som ett lif i fosterlandet ställer på sina söner och döttrar. Den behöfde äfven den sin väckelse, och det blef vårt århundrades senare hälft förbehållet att meddela den. För att denna väckelse skulle erhålla en tillräckligt fast grund att bygga uppå, måste här genomföras ett omfattande folkupplysningsarbete, hvilket under senaste tid varit ett af de mest brännande spörsmålen i vårt land. Tack vare detta arbete hafva äfven de djupa lagren af vårt folk nu mera fått någon känning af ett högre kulturlifs strömningar och haft glädje och tillfreds-

ställelse af de andens skatter, som kännetecknat detta kulturlif i dess senaste skeden. En viktig uppgift för vårt folkbildningsarbete liksom för hvarje sådant har varit att göra massan till ett folk, som är medvetet om sina rättigheter och skyldigheter och som tillika är besjäladt af tanken att arbeta icke blott för det egna utan äfven för det allmänna bästa, för fosterlandets väl.

Såsom en frukt af denna folkliga väckelse har ett rikare andligt lif begynt pulsera öfver alt i våra bygder. Där har utvecklats ett folklif, som rör sig i helt andra former än tidigare varit fallet. Då man förr endast samlades till gillen och dryckeslag eller byavis utkämpade blodiga bataljer med hvarandra, samlas man nu i stället till möten och fester, där ord och toner samvärka för att gifva dessa ett värdigt innehåll. Då man tidigare betraktade innebyggarna från en annan socken rent af som sina fiender, hos hvilka man gärna uppsökte löjliga och svaga sidor att förkättra, har nu i stället fostrats en känsla af gemensamhet, som gör att alla tycka sig höra till ett folk med gemensamma intressen. Förut såg man mest det, som söndrar och skiljer människorna åt; nu önskar man helst se det, som förenar och binder dem samman. Har det icke i sanning varit en underbar väckelse, som inom en jämförelsevis kort tid förmått åstadkomma en sådan förändring i sinnena, och ha vi icke alla skäl att vara stolta och glada öfver det arf, som vårt århundrade i detta afseende kan lämna åt det följande, hvilket väntar sin gryningstimma och helt visst bär i sitt sköte vida mera än vi för närvarande kunna föreställa oss!

Den fest, till hvilken vi i dag samlats från västra Nylands svenska kommuner, är äfven ett uttryck för den känsla af gemensamhet, som binder oss samman. Mätte så väl ord som toner vid denna fest samvärka att framkalla den lyftning i sinnena, som värdigt kan uppbära stundens stämning! Mätte den oss omgifvande, fagra naturen, som snart står klädd i sin midsommarskrud, mäktigt tilltala vår själ och lära oss älska vårt land med dess tusen sjöar, med dess holmar och skär, med dess glittrande böljor i solljus sommandag eller skunkklädda vågor i stormig höstnatt, med dess minnen och erfarenheter, så väl bittra som ljufva, med alt, ja alt, hvad här som syn, som vårt hjärta rört en gång!